

УДК: 338.434 (477)

К.В. Захожай, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
ДВНЗ “Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана”,
ORSID ID 0000-0003-1001-8012

І.Й. Кравченко, старший викладач кафедри обліку і аудиту,
Національний університет харчових технологій,
ORSID ID 0000-0001-5589-1013

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

K. Zakhozhay, Ph.D., Associate Professor,
Associate Professor of Finance Department,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

I. Kravchenko, Senior Lecturer of Accounting and Audit Department,
National University of Food Technologies

BUDGET FINANCING OF AGRICULTURE IN UKRAINE

Анотація.

У статті досліджуються проблеми фінансування АПК, наголошується на тому, що дана галузь є загальноекономічною та соціально значущою, тому відповідна допомога повинна бути безповоротною і постійною. Також у публікації визначаються пріоритетні форми державної підтримки вітчизняного сільського господарства: пряма, що передбачає

надання субсидій на сільськогосподарське виробництво і матеріально-технічні ресурси; умовно-пряма, що спрямована на зміцнення промислового потенціалу і позицій на споживчому ринку через опосередковані форми для забезпечення сприятливих організаційно-економічних умов функціонування аграрного сектору; непрям, що полягає у здійсненні закупівель сільгосппродукції і продовольства для державних потреб, регулюванні виробничого ринку за допомогою проведення товарних інтервенцій із зерном, захисті економічних інтересів товаровиробників при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності в сфері АПК. Це пов'язано з необхідністю забезпечення продовольчої безпеки країни, зокрема її незалежності від імпорту продовольства з інших країн.

Аналіз вищезазначених форм державної підтримки АПК дав можливість оцінити сучасний стан бюджетного фінансування аграрного сектора вітчизняної економіки. Дослідження динаміки обсягів такого фінансування в Україні за останні декілька років засвідчило, що державна фінансова підтримка цієї галузі характеризується певною нестабільністю і коливаннями, а її обсяги є недостатніми та не до кінця враховують реалії розвитку галузі. Також окреслено шляхи підвищення ефективності системи державної підтримки вітчизняного сільського господарства в розрізі проблем його функціонування, зокрема недостатності фінансування науково-технічних робіт, інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі, труднощів доступу аграрних товаровиробників до інвестиційних ресурсів, недосконалості системи дотацій.

Результати проведених досліджень дали змогу стверджувати про важливість і доцільність державної фінансової підтримки агропромислового комплексу, що прямо пропорційно впливає на життєвий рівень населення.

Summary.

The article examines problems of financing agricultural sector. It's noted that this industry is general economic and socially significant, therefore, appropriate

assistance should be irrevocable and permanent. The publication also identifies priority forms of state support for domestic agriculture. Direct provides for the provision of subsidies for agricultural production material and technical resources; conditional direct line is aimed at strengthening industrial potential and positions in consumer market through indirect forms to ensure favorable organizational and economic conditions for the functioning of agricultural sector; indirect is the procurement of agricultural products and food for state needs, regulation of the production market through commodity interventions with grain, protection of the economic interests of producers in the implementation of foreign economic activity in agricultural sector. This is due need to ensure food security of the country, in particular it's independence from food imports from other countries.

Analysis above forms of state support for agro-industrial complex made it possible to assess the current state of budget financing of agricultural sector of domestic economy. Dynamics research of the volume of such financing in Ukraine over the past few years has shown that state financial support for this industry is characterized by certain instability and fluctuations. It's volumes are insufficient and do not fully take into account realities of the development of industry. Also outlined are ways to increase effectiveness of the state support system for domestic agriculture in the context of it's problems functioning, in particular lack of funding for scientific and technical work, innovation in the agricultural sector, difficulties in accessing agricultural producers to investment resources and imperfections in subsidy system.

The results of research made it possible to assert the importance and feasibility of state financial support for agro-industrial complex, which directly proportionally affects the living standards of the population.

Ключові слова: *агропромисловий сектор, форми державної підтримки, бюджетне фінансування*

Keywords: *agro-industrial sector, forms of state support, budget financing*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Сільське господарство в економіці будь-якої країни займає особливе місце і має ряд специфічних рис. Найважливішою з них є те, що ведення виробництва органічно пов'язано з використанням землі і природного середовища, при цьому земля є головним засобом виробництва. У сільському господарстві спостерігається висока потреба постійних вкладень при відносно низькій фондовіддачі. Причому така тенденція посилюється при переході на індустріальні методи і при розвитку інтенсифікації галузі.

Аграрний сектор є найважливішою частиною матеріального виробництва будь-якої держави. У кінцевому підсумку саме ця галузь формує продовольчу безпеку країни, основною метою якої є забезпечення населення безпечними сільськогосподарськими продуктами і, як наслідок, незалежність від імпорту продовольства з інших країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні аспекти рівня державної фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств в Україні представлено в роботах К.М. Руліцької [5], В.І. Сацика [6], Д.Ю. Семененка [7], Н.С. Скопенка [8], А.Є. Черпак [9], В.О. Шпильової [10], Г.Ю. Штерн [11] та інших вітчизняних вчених. Незважаючи на праці вищевказаних науковців, слід зазначити, що чимало питань у даному напрямку залишаються невирішеними, тому необхідним є проведення подальших досліджень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у виявленні проблем фінансування АПК та визначенні пріоритетних форм державної підтримки вітчизняного сільського господарства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Під сільським господарством розуміється сукупність видів економічної діяльності з

виросування, виробництва, переробки сільськогосподарської продукції, сировини і продовольства, у тому числі надання відповідних послуг.

Необхідно зазначити, що надання фінансування сільськогосподарських підприємств не повинно бути тільки заохочувальним заходом, у тому числі і з боку держави. Дана галузь є загальноекономічною та соціально значущою і надання будь-якої допомоги, а тим більше безповоротної задля її підтримки, – необхідна умова забезпечення населення тією продукцією, яка споживається ним повсякденно [4]. Однак форми допомоги і підтримки можуть раціоналізуватися, змінюватися, групуватися, але важливо ними забезпечувати повноцінне функціонування економіки галузі. Прямі фінансова підтримка сільськогосподарських товаровиробників, як відомо, в основному і у розширених масштабах організовується державою за рахунок бюджетних коштів [9].

У сучасних реаліях, розглядаючи питання державної підтримки агропродовольчого сектора економіки, необхідно зазначити, що вона може бути прямою, умовно-прямою і непрямою.

Форма прямої бюджетної підтримки передбачає надання субсидій на сільськогосподарське виробництво і матеріально-технічні ресурси; субсидування короткострокового та інвестиційного кредитування підприємств і організацій АПК; надання субсидій на компенсацію частини витрат товаровиробників на страхування врожаю сільськогосподарських культур; субсидії на витрати капітального характеру, лізинг та інше [8].

Умовно-пряма бюджетна підтримка спрямована на зміцнення виробничого потенціалу і позицій на споживчому ринку через опосередковані форми для забезпечення сприятливих організаційно-економічних умов функціонування аграрного сектору. Серед них: державні закупівлі через Аграрний фонд, митно-тарифне регулювання, підтримка постачальників енергетичних та матеріально-технічних ресурсів, створення оптових ринків, реалізація державних програм і загальнонаціональних проєктів, на які можуть

використовуватися і кошти позабюджетних фондів, соціальна підтримка села тощо [7].

Форма непрямої бюджетної підтримки полягає у здійсненні закупівель сільгосппродукції і продовольства для державних потреб; регулюванні виробничого ринку за допомогою проведення закупівельних і товарних інтервенцій із зерном; захисті економічних інтересів товаровиробників при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності в сфері АПК тощо. До цієї форми можна віднести підтримку аграрної науки, розвиток соціальної сфери та сільських територій [5].

Держава здатна активно регулювати фінансову підтримку всього аграрного сектору, у тому числі і сільськогосподарського виробництва. З цією метою в галузь направляються як прямі інвестиції, так і різні субсидії. Держава може здійснювати підтримку товаровиробників і у формі кредитування, введення податкових пільг і безоплатних цільових позик, створення спрощеної системи сільськогосподарських амортизаційних відрахувань, вкладень коштів у розвиток сільської інфраструктури, додаткових преференцій для працівників у сільській місцевості тощо [6].

Вплив чинного до 2017 року механізму державної підтримки проявляється у зростанні аграрного ВВП з моменту введення спец режиму оподаткування ПДВ (1997). За даними Word Bank він фактично потроївся до 2014 року, що відповідає зростанню 8% на рік. При цьому наявні проблеми значної зношеності фізичного капіталу в частині виробничих основних засобів, системи зрошення, логістики, хронічної нестачі оборотних коштів у виробників.

З метою дослідження змін фінансування сільського господарства проведемо аналіз динаміки показників державної підтримки АПК України протягом 2012-2018 рр. (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка фінансування видатків на сільське господарство з Державного бюджету України (загальний і спеціальний фонди разом), млрд. грн.*

Показники	Роки							Абсолютні відхилення (2018-2012)
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Видатки Державного бюджету (всього)	395,7	403,5	430,2	576,9	684,9	839,5	985,9	590,2
Міністерство аграрної політики та продовольства	8,0	7,2	5,5	2,1	2,2	9,0	11,8	3,8
Відсоток до загального обсягу	2,0	1,8	1,3	0,4	0,3	1,1	1,2	-0,8

**Джерело: Розраховано авторами на основі [1, 3]*

Проведений аналіз динаміки фінансової підтримки АПК України протягом 2012-2018 рр. (Міністерство аграрної політики та продовольства) засвідчує нерівномірність бюджетного фінансування відповідних заходів у цій сфері. Зокрема, була зафіксована і низхідна, і висхідна тенденції. Так, з 2012 р. по 2015 р. відбувалось зниження бюджетного фінансового забезпечення АПК з 8,0 до 2,1 млрд. грн. Починаючи з 2016 р., обсяг фінансування поступово зростав (на 0,1 млрд. грн.), а потім суттєво збільшувався, досягши рівня 9,0 млрд. грн. у 2017 р. і 11,8 млрд. грн. у 2018 р. Таким чином, показник 2018 р. у порівнянні з найнижчим за рівнем фінансування 2015 р., збільшився на 9,7 млрд. грн., а з передостаннім 2017 р. – на 2,8 млрд. грн. Такі тенденції, на погляд авторів, обумовлюються, зокрема, загальним зростанням економіки протягом останніх років, тобто збільшенням бюджетного ресурсу в держави, з одного боку, і підвищенням важливості АПК у контексті забезпечення позитивного платіжного балансу країни, тобто мінімізації його негативного сальдо, і стабільності валютного курсу – з іншого.

Фінансування видатків з Міністерства аграрної політики здійснюється згідно з помісячним розписом асигнувань за рахунок коштів загального фонду Державного бюджету України (табл. 2).

Таблиця 2

Фінансування видатків апарату Міністерства аграрної політики та продовольства України за рахунок коштів загального фонду Державного бюджету України, 2014-2018 роки, млн. грн.*

Видатки/Роки	2014	2015	2016	2017	2018	Абсолютні відхилення (2018-2014)
Апарат Міністерства аграрної політики та продовольства України	1486,4	449,6	503,5	2114,5	4504,6	3018,2
Загальне керівництво та управління у сфері АПК	36,9	45,6	85,9	118,2	157,9	121,0
Фінансова підтримка заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів	Не вказано (стаття відсутня)	290,6	279,8	294,8	265,9	265,9
Дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері розвитку АПК, підготовка наукових кадрів, наукові розробки у сфері стандартизації	62,4	46,5	50,5	71,5	77,5	15,1
Підвищення кваліфікації фахівців АПК	12,8	5,8	5,7	10,5	12,1	-0,7
Підготовка кадрів для АПК вищими навчальними закладами I-IV рівнів акредитації, методичне забезпечення діяльності навчальних закладів	1345,0	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	-1345,0
Ліквідація та екологічна реабілітація території впливу гірничих робіт державного підприємства «Солотвинський солерудник»)	2,5	2,6	3,0	3,9	3,9	1,3

Тячівського району Закарпатської області						
Фінансова підтримка заходів в АПК	Не вказано (0 грн.; проводиться за рахунок спеціально- го фонду)	Не вказано (0 грн.; проводиться за рахунок спеціально- го фонду)	Не вказано (0 грн.; проводиться за рахунок спеціально- го фонду)	54,1	Не вказано (0 грн.; проводиться за рахунок спеціального фонду)	0,0
Оздоровлення та відпочинок дітей працівників АПК	6,1	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	-6,1
Організація і регулювання діяльності установ в системі АПК та забезпечення діяльності Аграрного фонду	16,0	12,2	48,7	73,8	84,9	68,9
Державна підтримка розвитку хмелярства, овочівництва, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними	Не вказано (0 грн.; проводиться за рахунок спеціально- го фонду)	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	298,6	394,3	394,3
Державна підтримка Всеукраїнського фізкультурно- спортивного товариства «Колос» на організацію та проведення роботи з розвитку фізичної культури і спорту серед сільського населення	4,5	5,7	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	-4,5
Державна підтримка галузі тваринництва	Не вказано (0 грн.; проводиться за рахунок спеціально- го фонду)	40,6	30,0	165,8	2389,8	2389,8
Фінансова підтримка сільгосптоваровироб ників	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	1021,4	912,9	912,9

**Джерело: Розраховано авторами на основі [1, 3]*

Аналізуючи динаміку показників фінансування видатків Мінагрополітики України, які відносяться до його апарату, за рахунок коштів загального фонду

Державного бюджету протягом 2014-2018 рр. було зафіксовано наступні тенденції:

- загальне зростання обсягу фінансового забезпечення апарату Міністерства аграрної політики та продовольства України на 3018,2 млн. грн.;

- збільшення у 2018 р. у порівнянні з 2014 р. фінансування за такими статтями, як: загальне керівництво та управління у сфері АПК; фінансова підтримка заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів (крім 2014 р., коли цієї програми не існувало); дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері розвитку АПК, підготовка наукових кадрів, наукові розробки у сфері стандартизації; ліквідація та екологічна реабілітація території впливу гірничих робіт державного підприємства «Солотвинський солерудник» Тячівського району Закарпатської області; організація і регулювання діяльності установ в системі АПК та забезпечення діяльності Аграрного фонду; державна підтримка галузі тваринництва (в 2014 р. відбувалася за рахунок спеціального фонду Державного бюджету України);

- зменшення у 2018 р. в порівнянні з 2014 р. обсягу бюджетного фінансування підвищення кваліфікації фахівців АПК;

- непостійність протягом аналізованого періоду фінансового забезпечення (фінансування здійснювалось лише протягом певних років) щодо таких статей, як: підготовка кадрів для АПК вищими навчальними закладами I-IV рівнів акредитації, методичне забезпечення діяльності навчальних закладів (лише в 2014 р.); фінансова підтримка заходів в АПК (лише в 2017 р., в інших роках вона проводилася за рахунок спеціального фонду Державного бюджету України); оздоровлення та відпочинок дітей працівників АПК (лише в 2014 р.); державна підтримка розвитку хмелярства, овочівництва, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними (лише в 2017-2018 рр., хоча в 2014 р. вона проводилася за рахунок спеціального фонду); державна підтримка Всеукраїнського фізкультурно-

спортивного товариства «Колос» на організацію та проведення роботи з розвитку фізичної культури і спорту серед сільського населення (лише в 2014-2015 рр.); фінансова підтримка сільгосптоваровиробників (лише в 2017-2018 рр., причому, в 2017 р. вона також здійснювалася і зі спеціального фонду Державного бюджету України).

Також у 2017 і 2018 рр. перелік видів видатків загального фонду Державного бюджету України був розширений статтею, що передбачає розвиток електронного урядування у сфері агропромислового комплексу (1,8 і 2,0 млн. грн. відповідно), а в 2018 р. – фінансову підтримку розвитку фермерських господарств (203,3 млн. грн.) і радіологічний захист населення та екологічне оздоровлення території, що зазнала радіоактивного забруднення (0,05 млн. грн.).

Фінансування видатків у Мінагрополітики здійснюється також за рахунок коштів спеціального фонду Державного бюджету України (табл. 3).

Таблиця 3

Фінансування видатків апарату Міністерства аграрної політики та продовольства України за рахунок коштів спеціального фонду Державного бюджету 2014-2018 роки, млн. грн.*

Видатки/Роки	2014	2015	2016	2017	2018	Абсолютн і відхиленн я (2018- 2014)
Апарат Міністерства аграрної політики та продовольства України	1150,5	75,9	92,7	3250,8	163,2	-987,3
Дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері розвитку АПК, підготовка наукових кадрів, наукові розробки у сфері стандартизації	42,1	40,4	48,2	72,3	108,2	66,0
Підвищення кваліфікації фахівців АПК	7,8	7,5	5,2	6,6	9,6	1,9

Підготовка кадрів для АПК вищими навчальними закладами I-IV рівнів акредитації, методичне забезпечення діяльності навчальних закладів	585,8	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	-585,8
Фінансова підтримка заходів в АПК	0,0	0,0	0,0	2,8	2,9	2,9
	Хоча було передбачено (затверджено Верховною Радою України на звітний рік з урахуванням змін) 5,0	Хоча було передбачено (затверджено Верховною Радою України на звітний рік з урахуванням змін) 5,0	Хоча було передбачено (затверджено Верховною Радою України на звітний рік з урахуванням змін) 5,0			
Витрати Аграрного фонду, пов'язані з комплексом заходів із зберігання, перевезення, переробки та експорту об'єктів державного цінового регулювання державного інтервенційного фонду	99,7	27,9	25,4	27,6	52,2	-47,5
Збільшення статутного капіталу НАК «Украгролізинг» для закупівлі технічних засобів для АПК з подальшою передачею їх на умовах фінансового лізингу	Не вказано (стаття відсутня)	0,0	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	0,0
		Хоча було передбачено (затверджено Верховною Радою України на звітний рік з урахуванням змін) – 54,0				
Організація і регулювання діяльності установ у системі АПК та забезпечення діяльності Аграрного фонду	Не вказано (0 грн.; проводиться за рахунок загального фонду)	0,2	13,9	28,8	38,2	38,2
		(фактичне виконання, хоча затверджено Верховною Радою України на звітний рік з урахуванням змін –				

		0 грн.)				
Державна підтримка розвитку хмелярства, овочівництва, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними	43,9	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (0 грн.; проводиться за рахунок загального фонду)	Не вказано (0 грн.; проводиться за рахунок загального фонду)	-43,9
Державна підтримка галузі тваринництва	371,2	Не вказано (0 грн.; проводиться за рахунок загального фонду)	Не вказано (0 грн.; проводиться за рахунок загального фонду)	Не вказано (0 грн.; проводиться за рахунок загального фонду)	Не вказано (0 грн.; проводиться за рахунок загального фонду)	-371,2
Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	Не вказано (стаття відсутня)	3112,6	Не вказано (0 грн.; проводиться за рахунок загального фонду)	0,0

**Джерело: Розраховано авторами на основі [1, 3]*

Аналіз фінансового забезпечення функціонування АПК в Україні за рахунок цільових видатків апарату Міністерства аграрної політики та продовольства України, що здійснювалися зі спеціального фонду Державного бюджету протягом 2014-2018 рр., засвідчують досить неоднозначні тенденції:

- загальне зниження обсягу фінансування апарату Міністерства аграрної політики та продовольства України на 987,3 млн. грн.;
- підвищення у 2018 р. в порівнянні з 2014 р. рівня бюджетного фінансування спостерігалось лише за такими статтями, як: дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері розвитку АПК, підготовка наукових кадрів, наукові розробки у сфері стандартизації; підвищення кваліфікації фахівців АПК; організація і регулювання діяльності установ в системі АПК та забезпечення діяльності Аграрного фонду (в 2014 р. відбувалося за рахунок загального фонду Державного бюджету України);
- зниження у 2018 р. в порівнянні з 2014 р. бюджетного забезпечення витрат Аграрного фонду, пов'язаних з комплексом заходів із зберігання,

перевезення, переробки та експорту об'єктів державного цінового регулювання державного інтервенційного фонду;

- нестабільність протягом досліджуваного періоду фінансування таких статей, як: підготовка кадрів для АПК вищими навчальними закладами I-IV рівнів акредитації, методичне забезпечення діяльності навчальних закладів (лише в 2014 р.); фінансова підтримка заходів в АПК (лише протягом останніх 2017-2018 рр., хоча в 2014-2016 рр. було затверджено Верховною Радою України на відповідний звітний рік з урахуванням змін підтримку в розмірі 5,0 млн. грн.); державна підтримка розвитку хмелярства, овочівництва, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними (лише в 2014 р., хоча з 2017 р. підтримка й відновилася, але почала здійснюватися із загального фонду Державного бюджету України); державна підтримка галузі тваринництва (лише в 2014 р., з 2015 р. йде із загального фонду Державного бюджету України); фінансова підтримка сільгосптоваровиробників (лише в 2017 р., з 2018 р., як також і в 2017 р., – із загального фонду Державного бюджету).

Крім того, у 2018 р. видатки на загальне керівництво та управління у сфері агропромислового комплексу здійснювалися також і зі спеціального фонду Державного бюджету України, тоді як у попередні роки лише із загального фонду. У той же час, у 2015 р. не було реалізовано програму збільшення статутного капіталу НАК «Украгрозлізинг» для закупівлі технічних засобів для АПК з подальшою передачею їх на умовах фінансового лізингу, на яку Верховною Радою України на відповідний звітний рік з урахуванням змін затверджено 54,0 млн. грн.

За бюджетною програмою, на підставі даних Реєстру отримувачів бюджетної дотації та інформації центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову та митну політику, органи казначейського обслуговування в автоматичному режимі здійснюють розподіл дотації [2]. З 1 січня 2018 р. розподіл бюджетної дотації здійснюється у сумі не більше, ніж 150 млн. грн. на одне господарство у рік, з урахуванням пов'язаних з ним осіб.

Державна підтримка полягає в тому, що сільгоспвиробникам, які будуть внесені до Реєстру отримувачів бюджетної дотації, частину ПДВ, сплаченого ними до бюджету, будуть повертати на поточний рахунок. Отже, отримувачами бюджетної дотації можуть бути тільки сільгосппідприємства-платники ПДВ, які мають вести окремий облік ПДВ за видами діяльності і у додатку щомісяця обчислювати питому вагу вартості сільськогосподарських товарів, поставлених протягом 12 попередніх послідовних звітних періодів (місяців).

Необхідно зазначити, що така важлива для розвитку АПК стаття, як дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері розвитку агропромислового комплексу, підготовка наукових кадрів, наукові розробки у сфері стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції, дослідження та експериментальні розробки у сфері агропромислового комплексу включає менше 1% бюджету АПК [10].

Отже, у результаті проведеного дослідження агропромислового комплексу України, у тому числі його бюджетного фінансування, можемо виділити характерні проблеми і запропонувати шляхи їх вирішення:

1. Недостатнє фінансування проведення науково-технічних робіт з інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі, для якого на етапі розвитку ринкової економіки необхідна модернізація виробництва. Головним регулятором і джерелом фінансування повинна бути держава, оскільки вона виконує свої функції для забезпечення ефективного розвитку промисловості.

2. Недостатнє стимулювання інноваційної діяльності. Україна має величезний потенціал у сфері агропромислового комплексу: кліматичні умови і родючість ґрунтів дають їй можливість назвати сільське господарство однією із ключових видів діяльності, тому зацікавленими в його інвестуванні має бути не тільки держава, а й самі відповідні галузеві підприємства.

Можна також виділити проблему повільного темпу економічного зростання сільського підприємництва, зокрема фермерських господарств. Для

України може стати результативним таким інструмент фінансового стимулювання, як інвестиційний податковий кредит. Він може бути використаний для залучення підприємств сільського господарства вступити на інтенсивний шлях розвитку. Необхідне створення національних програм, спрямованих на підтримку малих підприємств сільського господарства, що займаються інноваційною діяльністю. Так само для України необхідно провести ряд реформ, щоб привернути увагу венчурних інвесторів на більш масштабні інноваційні проекти [11].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, державна фінансова підтримка АПК має на меті забезпечення продовольчої безпеки держави та конкурентоспроможності аграрного виробництва та відіграє значну роль у сталому розвитку сільського господарства. Результати проведених досліджень свідчать про важливість і доцільність державної фінансової підтримки розвитку сільського господарства. Державна підтримка розвитку базових галузей аграрної економіки повинна здійснюватися з метою сприяння забезпечення доступу аграрних товаровиробників до інвестиційних ресурсів для формування продовольчої безпеки країни в довгостроковій перспективі та підвищення життєвого рівня громадян. Для ефективного розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні та підвищення його конкурентоспроможності, перш за все, необхідно впорядкувати процес державного фінансування сільського господарства, забезпечити його значне зростання та ефективність використання, що відповідає як принципам ринкової економіки, так і підходам до державного стимулювання сільськогосподарського виробництва в інших країнах.

Державна фінансова підтримка галузі АПК характеризується суперечливими тенденціями, а її обсяги є недостатніми та не враховують реалії розвитку галузі. Аграрний сектор України сьогодні отримує значно менше дотацій, ніж у будь-якій іншій європейській країні. Крім того, чинна система фінансування зазнає впливу кризових явищ, які періодично виникають у розвитку вітчизняної та світової економіки.

Зважаючи на складність проблем державної підтримки, зокрема хронічну недостатність ресурсної бази, особливу увагу необхідно звернути на рівень компетентності органів управління агропромислового сектора, якість адміністративних послуг, розподіл дотацій між регіонами та повноцінність і цілеспрямованість використання наявних державних ресурсів.

Література.

1. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>.
2. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року // Розпорядження Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248907971>.
3. Сільське господарство України 2019 // Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р. з внесеними змінами і доповненнями НААНУ // Верховна рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013>.
5. Руліцька К.М. Сільськогосподарські підприємства: аналіз діяльності та тенденції розвитку: монографія / К. Руліцька, – Л.: Ліга-Прес, 2016. – 212 с.
6. Сацик В.І. Якісне економічне зростання в Україні : сучасний стан і шляхи забезпечення / В.І. Сацик // Ефективна економіка. – 2011. – №3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economy.nayka.com.ua/?op=1&z=485>.
7. Семененко Д.Ю. Проблеми та перспективи залучення іноземних інвестицій до економіки України / Д.Ю. Семененко // Міжнародний економічний форум. – 2007. – №1 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://masters.donntu.org/2009/fvti/semenenko/library/tez2.htm>.

8. Скопенко Н.С. Основні напрями подолання негативних тенденцій розвитку АПК України / Н.С. Скопенко // Науковий журнал НАУ. – 2011. – №29 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/294>.

9. Черпак А.Є. Корпоративний контроль в системі управління акціонерним товариством / А.Є. Черпак // Вісник Тернопільської академії народного господарства. — 2015. — № 3.- С. 144-180.

10. Шпильова В.О. Корпоративна культура: сутність та актуальні проблеми сучасності / В.О. Шпильова. // Ефективна економіка. - 2009. - № 3. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2009_3_44.

11. Штерн Г.Ю. Корпоративне управління/ Г.Ю.Штерн: навч. посіб./ Х., ХНУМГ, 2009. - 278 с.

References.

1. The State Treasury Service of Ukraine (2019), “Reporting”, available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (Accessed 12 October 2019).

2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), “Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "The concept of the State Target Program for the Development of the Agrarian Sector of Ukraine for the Period until 2020"”, available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248907971/> (Accessed 30 December 2015).

3. Agriculture of Ukraine (2019), “Data of the State Statistics Service of Ukraine”, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 25 October 2019).

4. Verkhovna Rada of Ukraine (2013), “Development Strategy for the Agricultural Sector for the Period until 2020”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013> (Accessed 17 October 2013).

5. Rulitska, K.M. (2016), *Silskogospodarski pidpriemstva: analiz diyalnosti ta tendentsyi rozvytku: monografiya* [Agricultural enterprises: business analysis and development trends: monography], LEAGUE-PRESS, Lviv, Ukraine.

6. Satsyk, V.I. (2011), "High-quality economic growth in Ukraine: current status and ways to ensure", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 3, available at: <http://economy.nayka.com.ua/?op=1&z=485> (Accessed 7 November 2019).

7. Semenenko, D.Yu. (2007), "Problems and prospects of attracting foreign investment in Ukrainian economy", *Mizhnarodnyi ekonomichnyi forum*, [Online], vol. 1, available at: <http://masters.donntu.org/2009/fvti/semenenko/library/tez2.htm> (Accessed 12 October 2019).

8. Skopenko, N.S. (2011), "The main directions of overcoming the negative trends in the development of agribusiness in Ukraine", *Naukovyi zhurnal NAU*, [Online], vol. 29, available at: <http://jrnل.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/294> (Accessed 5 October 2019).

9. Cherpak, A.Ye. (2015), "Corporate control in the joint-stock company management system", *Visnyk Ternopilskoyi akademii narodnogo gospodarstva*, vol. 3, pp. 144-180.

10. Schpylyova, V.O. (2009), "Corporate Culture: The essence and actual problems of modernity", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 3, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2009_3_44 (Accessed 2 November 2019).

11. Schtern, G.Yu. (2009), *Korporatyvne upravlinnya* [Corporate management], KHNUUE, Kharkiv, Ukraine.